

Sprog, sprog og sprogere

Foreningen for tosprogede småbørns vilkår

Vejle 20. marts 2012

J. Normann Jørgensen, normann@hum.ku.dk

- sprog og ”sprog”
- sprog og sociale identiteter; sprogere
- sprogbrug

Sprog og “sprog”: menneskeheden er en sprogende art

sprog er:

- individuelt (unik kombination af færdigheder)
- socialt (vert eneste træk deles med andre mennesker)
- naturligt (mennesker biologisk determineret til å ha sprog)
- kulturelt (sprog udvikles i sosjale relasjoner)

sprogtræk

sprogtræk optræder i form af *enheder* og *regler* (regelmæssigheder).

sprogbrugerens internalisering af enheder fører til *ordforråd* osv.

sprogbrugerens internalisering af regler fører til udviklingen af et omfattende *forståelsesberedskab*

koder

koder er ideologisk konstruerede sæt af træk med tilhørende normer for deres brug og tilhørende værdier tilskrevet til sættet som helhet

begrepet om “koder” redegør for de abstrakte, ideologisk motiverede begreper om “sprog”, “dialekt”, “varietet” osv. på normidealnivoet.

languages do not exist as real entities in the world and neither do they emerge from or represent real environments; they are, by contrast, the inventions of social, cultural and political movements (Makoni & Pennycook 2006, 2)

sprog er ideologiske konstruktioner

i sproglig praxis bruger mennesker træk

disse træk antas altså å være repræsentanter for *sæt af træk*

sprogbrugere omtaler disse sæt af træk som *sprog*

If we understand, organize, and draw on those resources as belonging to whole, bounded systems we call 'languages', it is because that notion makes sense in the context of the ways language has been bound up in ideologies of nation and state since the nineteenth century (Heller 2007,1)

træk og sæt af træk

abstrakte regler for udformningen af sproglige produkter, plus et antal enheder.

sprogtræk karakteriseres af

- udtryk og indhold
- forestillinger om deres tilhørsforhold til sæt
- værditilskrivninger til de enkelte træk
- værditilskrivninger til sæt af træk

sprog på brugsniveau, sproging

mensker er *sprogere*

sprogere bruger træk for å opnå deres kommunikative mål

det ka medføre at de overtræder ideologisk motiverede brugsnormer

Normer for sprogvalg

etsprogethedsnorm

(fler)dobbelt etsprogethedsnorm

integreret to (eller fler-)sprogethedsnorm

polysprogethedsnorm

Sprog og sociale identiteter

Sprog og sociale handlinger

Uddrag af samtale i 4. klasse mellem Frank (*FRA), Eda (*EDA) og Kenneth (*KEN).

Tekst i kursiv er tyrkisk, tekst i recte er dansk, understreget tekst er tysk. Oversættelser til dansk mellem skarpe parenteser. Ordene markeret med < > [>] er sagt samtidig med ord i en følgende linje, og disse er markeret med < > [<]. xxx markerer uforståelig tale. x/. markerer afbrudt ytring.

*FRA: *domosensik.*

[du er et svin]

*EDA: *hvad?*

*FRA: *domosensik.*

[du er et svin]

*EDA: *eşek domuz salak <pis.>[>]*

[æsel, svin, nar, mæg]

*FRA: *<det skal>[<] nok være rigtigt pis domuzsensik.*

[mæg, du er et svin]

*EDA: *manyak aptal geri zekâli.*

[sindssyg, dum og idiot]

*KEN: *hold lige kæft.*

*EDA: *ja jeg xxx.*

*KEN: *du kan gå ned og snakke med tyrkerne.*

*FRA: *eller også <kan du gå ud og snakke med>[>] ham.*

*EDA: *<du kan gå og snakke og+/.>[<]*

*FRA: *du kan gå ned og snakke med Deutschland alles bis Schwein.*

[Tyskland, alle er svin]

Kategorier for sosjale tilhørsforhold til språk

sosjal kategorisering af språkbrugere innebær stereotypier om

- vem der har *ret* til å brue vilke træk vorna
- vem der har *adgang* til vilke træk vorna
- vem vilke sæt af træk *tilhører* vorna

The term 'language crossing' (or 'code-crossing') refers to the use of a language which isn't generally thought to 'belong' to the speaker. Language crossing involves a sense of movement across quite sharply felt social or ethnic boundaries, and it raises issues of legitimacy that participants need to reckon with in the course of their encounter (Rampton 1998, 291)

nativ sprogbruger

en "nativ" bruger af "et sprog"

- har "adgang" til dette sprog
- har "eierskap" til dette sprog
- ka hævde "legitimitet" i brugen af dette sprog
- ka hævde "kontrol" over udviklingen af dette sprog
- ka hævde, at sproget "tilhører" hende eller ham
- ka hævde å have "ret" til sproget
- ka hævde å "ku" sproget

Sprogbrug

Samtale E803

*BEK: *Merva.*

%com: højt og i formel (tyrkisk) stil

*MER: hvad er der.

*BEK: *şuraya sakız sakız sakız ver saks ver.*

%dan: der giv mig tyggegummi tyggegummi tyggegummi, giv mig en
saks

%com: Merva ler

Samtale E804

*MIC: hvor er der noget lim hernede et eller andet sted.

*ESE: eine limesteife.

børn og unge udvikler aktivt sprogbegreber og anvender dem i sociale kategoriseringer og i deres identitetsarbejde

børn og unge konstruerer med på de etablerede sprogbegreber, men forholder sig aktivt kritisk til dem

børn og unge har en høj grad af sproglig bevidsthed som er institutionerne (skole, klub, sundhedsvæsen...) komplet fremmed